

TOETSING FLORA- EN FAUNAWET VOOR DE SLOOP VAN
EEN BOERDERIJ TE ASSEN.

©

Gebruik en overname van gegevens
alleen toegestaan met volledige bronvermelding:

*Buro Bakker (2008);
Toetsing Flora- en faunawet voor de sloop van een boerderij te Assen.
Buro Bakker adviesburo voor ecologie BV te Assen,
in opdracht van de Gemeente Assen.*

in opdracht van:

GEMEENTE ASSEN

contactpersoon:

MEVR. O. COENDRAADTS

uitgevoerd door:

BURO BAKKER ADVIESBURO VOOR ECOLOGIE BV

Weiersloop 9 Postbus 10034 9400 CA Assen tel. 0592-313389 fax. 0592-314643

Projectleiding:

Ir. M.S. Van Kerkevoorde

Veldwerk en rapportage:

Ing. H.J. Steendam

Inhoud

1	INLEIDING.....	1
1.1	AANLEIDING.....	1
1.2	OPZET	1
1.3	DE FLORA- EN FAUNAWET	1
1.4	DE VOGELRICHTLIJN EN HABITATRICHTLIJN	2
1.5	ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR.....	3
1.6	RODE LIJSTEN.....	3
2	FLORA EN FAUNA OP DE LOCATIE	4
2.1	TERREINKARAKTERISTIEK.....	4
2.2	FLORA EN VEGETATIE.....	4
2.3	FAUNA.....	5
2.3.1	Vogels.....	5
2.3.2	Zoogdieren.....	5
2.3.3	Amfibieën, Vissen en Reptielen.....	5
2.3.4	Overige fauna.....	6
3	CONCLUSIES EN CONSEQUENTIES VAN DE FLORA- EN FAUNAWET	7
3.1	SAMENVATTING BESCHERMDE SOORTEN.....	7
3.2	GEVOLGEN VAN DE INGREEP	7
3.3	MOGELIJKHEDEN VOOR MITIGERENDE EN COMPENSERENDE MAATREGELEN	7
3.4	CONCLUSIES EN CONSEQUENTIES.....	9

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

Een boerderij aan de Asserwijk aan de westkant van Assen staat op instorten, zie figuur 1. De Gemeente Assen is voornemens over te gaan tot de sloop van de vervallen boerderij. Tevens zal het vrijgekomen terrein een nieuwe bestemming krijgen. Voorafgaande aan de werkzaamheden is een natuurtoets in het kader van de Flora- en faunawet vereist.

1.2 OPZET

Buro Bakker is gevraagd om op basis van een veldbezoek en ecologisch inzicht een beschouwing op te stellen over de aanwezigheid van beschermde planten- en diersoorten. Daarmee worden soorten bedoeld die worden beschermd door de Flora- en faunawet, de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn.

Op 1 oktober 2008 is een ecologische verkenning in de boerderij en andere opstallen uitgevoerd. Op 14 oktober is aansluitend op het eerder onderzoek ook de buitenkant van het pand en het omliggende terrein onderzocht. Op beide dagen is gelet op beschermde flora en fauna in het plangebied. Daarnaast zijn inschattingen gemaakt van het voorkomen van beschermde soorten op basis van terreinkenmerken.

1.3 DE FLORA- EN FAUNAWET

Door de in april 2002 in werking getreden Flora- en faunawet is de verplichting ontstaan om ruimtelijke plannen aan deze wet te toetsen. Het doel van de wet is om in het wild levende planten en dieren te beschermen. Voor dit project zijn de volgende artikelen van de wet relevant:

- Artikel 2 legt een zorgplicht op. Dat houdt in dat ingrepen zodanig worden uitgevoerd dat de beïnvloeding van de in het wild levende soorten planten en dieren minimaal is.
- Artikel 8 verbiedt het plukken, verzamelen, afsnijden, uitsteken, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen van beschermde inheemse planten.
- Artikel 9 verbiedt het doden, verwonden, vangen, bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde inheemse dieren.
- Artikel 10 verbiedt het verontrusten van beschermde dieren.
- Artikel 11 verbiedt het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten of holen van beschermde inheemse dieren.
- Artikel 75 biedt de mogelijkheid ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen.

Een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) omtrent artikel 75 is gepubliceerd in het Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden 501 op 19 oktober 2004 en is op 23 februari 2005 van kracht geworden. Dit houdt in dat de Flora- en faunawet meer mogelijkheden biedt voor het verkrijgen van vrijstellingen, mits aan voorwaarden wordt voldaan. In de nieuwe opzet van de Flora- en faunawet zijn beschermde soorten onderverdeeld in drie tabellen, elk met hun eigen beschermingsregime, en worden vogels apart behandeld. De volgende drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

Categorie 1: Hieronder vallen de zogenaamde tabel 1-soorten. Dit betreft een aantal beschermde, maar algemene soorten in Nederland, waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt op voorhand een vrijstelling, mits bij ingrepen sprake is van een bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen. Als hier niet aan voldaan is, moet er een ontheffingsaanvraag worden gedaan, waar-

bij getoetst wordt volgens het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van in standhouding van de soort' (de zgn. lichte toets).

Categorie 2: Hieronder vallen de zgn. tabel 2-soorten: beschermde soorten waarvoor niet op voorhand vrijstelling wordt verleend, maar waarvoor eerst een gedragscode moet worden opgesteld. Deze gedragscode wordt door de sector of de ondernemer opgesteld, en door de minister van LNV getoetst. Totdat deze gedragscode is goedgekeurd zal voor soorten uit deze categorie ontheffing aangevraagd moeten worden.

Categorie 3: Hieronder vallen de zgn. tabel 3-soorten. Dit zijn soorten die vermeld zijn in bijlage 1 van bovengenoemde AMvB, alsmede soorten die voorkomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en die daardoor een strikte bescherming genieten. Een ontheffingsaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan drie criteria: 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang, 2) er is geen alternatief, 3) doet geen afbreuk aan de gunstige staat van in standhouding van de soort. Aan alle drie de criteria moet worden voldaan. Deze vormen gezamenlijk de zgn. uitgebreide toets.

Vogels: Vogels zijn niet in één van deze tabellen opgenomen en worden in de nieuwe opzet van de Flora- en faunawet apart behandeld. Alle vogels zijn gelijk beschermd. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord, zijn verboden. Een vrijstelling hiervoor is mogelijk als een gedragscode wordt toegepast. In de praktijk betekent dit dat met name het broedseizoen ontzien dient te worden aangezien juist in deze periode sprake zal zijn van verontrusting, doden of verstoren van nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen. Als de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden zal in het algemeen niet snel een ontheffing nodig zijn. Indien deze gedragscode achterwege blijft is een ontheffing noodzakelijk en zal de uitgebreide toets worden toegepast (zie categorie 3). Nesten van roofvogels, uilen, spechten, Zwarte kraai en kolonievogels zijn jaar- rond beschermd en vallen buiten de gedragscode.

1.4 DE VOGELRICHTLIJN EN HABITATRICHTLIJN

De Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn beide verwerkt in de Flora- en faunawet. Dientengevolge zijn vrijwel alle vogelsoorten beschermd en zijn soorten opgenomen met een veel strenger beschermingsregime dan de overige beschermde soorten. Voor vogels betekent dit overigens dat het vooral de broedtijd is die te allen tijde dient te worden ontzien.

Daarnaast zijn in het kader van de Vogelrichtlijn speciale beschermingszones aangewezen, waarin populaties van sommige vogelsoorten extra worden beschermd. Deze speciale beschermingszones, de voormalige Vogelrichtlijngebieden, zijn samen met de gebieden die in het verleden zijn aangemeld in het kader van de Habitatrichtlijn onderdeel van Natura 2000, een Europees netwerk van natuurgebieden. Nederland telt in totaal 162 Natura 2000 gebieden. De officiële aanwijzing tot Natura 2000 gebieden is inmiddels in gang gezet.

De bescherming van de Natura 2000 gebieden is vastgelegd in de Natuurbeschermingswet, waarin de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn geïmplementeerd. Projecten of activiteiten die niet noodzakelijk zijn of verband houden met het beheer van de natuurwaarden van Natura 2000 gebieden en mogelijk negatieve effecten hebben op deze waarden dienen getoetst te worden aan de Natuurbeschermingswet. Het plangebied valt niet binnen de begrenzing van een Natura 2000 gebied. Het ligt wel op korte afstand van een tweetal Natura 2000 gebieden. Het betreft het Witterveld (aangewezen als Habitatrichtlijngebied) en het Fochteloerveen (aangewezen als Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebied). De voorgenomen activiteit zal naar verwachting geen negatieve effecten op de twee Natura 2000 gebieden hebben. Toetsing van de activiteit aan de Natuurbeschermingswet is dus niet noodzakelijk.

1.5 ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden in Nederland en heeft tot doel om de natuurwaarden in het land te stabiliseren. De EHS bestaat uit kerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden en verbindingszones. Indien een ruimtelijke ingreep binnen de begrenzing van de EHS plaatsvindt moet een 'nee, tenzij' procedure worden doorlopen en zal bij doorgang van de ingreep in de regel compensatie en mitigatie noodzakelijk zijn. Het plangebied valt niet binnen de begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur.

1.6 RODE LIJSTEN

Soorten zijn opgenomen in Rode lijsten als ze worden bedreigd in hun voortbestaan. Dat wil echter niet altijd zeggen dat ze ook worden beschermd. Rode Lijsten hebben een signaleringsfunctie en hebben geen juridische status. Alleen Rode lijstsoorten die ook in de Flora- en faunawet en/of de Natuurbeschermingswet zijn opgenomen, genieten een vorm van bescherming. In dit rapport is aangegeven of soorten op een Rode lijst staan.

2 FLORA EN FAUNA OP DE LOCATIE

2.1 TERREINKARAKTERISTIEK

De boerderij met zijn opstallen is gelegen aan de Asserwijk aan de rand van de stad Assen. Naast de boerderij gaat het om een grote houten loods met een dak van golfplaten en een kleine open schuur. De boerderij bestaat uit een woongedeelte met een grote stal. De panden staan al enige tijd leeg. Aan de noordwestkant van de boerderij ligt een oprijlaan met oude eiken.

Figuur 1: De te slopen boerderij aan de Asserwijk.

2.2 FLORA EN VEGETATIE

Het perceel waarop de panden zijn gelegen bestaat grotendeels uit grasland. Naast enkele algemene grassen (o.a. Kropaar, Gestreepte witbol en Gewoon struisgras) zijn een paar zeer algemene kruiden gevonden, zoals Paardebloem, Witte klaver en Kruipende boterbloem. Er zijn uitsluitend soorten gevonden van voedselrijke standplaatsen. De oprijlaan is met een rij oude eiken afgezet. Rondom de boerderij was daarnaast aanplant van enkele heesters aanwezig. Op de boerderij was plaatselijk een omvangrijke muurvegetatie aanwezig. Met name het gedeelte ter hoogte van het kleine schuurtje op de muur aan de zuidoostzijde van de boerderij vertoonde een speciale muurvegetatie. Opvallend was de aanwezigheid van 35 Tongvaren, waaronder zes grote exemplaren. De Tongvaren is een middelzwaar beschermde soort. De bolgetrokken muur in combinatie met het ontbreken van een dakgoot, waardoor regenwater over de muur kan lopen, zorgen voor een goed klimaat voor de Tongvaren. Ook werden enkele Muurvarenen aangetroffen. De Muurvaren is niet beschermd, maar is wel vrij zeldzaam in Drenthe. Daarnaast werden nog diverse exemplaren van de Gele maskerbloem op de muur aangetroffen. Deze, uit Amerika afkomstige soort, is zeldzaam in Nederland, maar niet beschermd. Andere beschermde soorten zijn niet aangetroffen.

2.3 FAUNA

Op basis van het aangetroffen biotoop kan een klein aantal beschermde diersoorten in het onderzoeksgebied voorkomen. Hieronder wordt de verwachte aanwezige fauna per soortgroep beschreven.

2.3.1 VOGELS

Doordat de veldbezoeken buiten het broedseizoen werden gebracht is een goede inschatting van de aanwezige broedvogels in de panden en op het erf niet te maken. Speciale aandacht is uitgegaan naar soorten met een jaar rond beschermde verblijfplaats. Voor zowel Boerenzwaluw, Kerkuil en Torenvalk wordt vermoed dat ze in of rond de boerderij verblijven. In de grote loods werd een nest van een Boerenzwaluw aangetroffen. Het is niet bekend of het nest in gebruik is of dat het een in onbruik geraakt nest is.

Op de zolder boven de woonkamer werd een verblijfplaats van een Kerkuil gevonden. Een nestplaats is niet gevonden. Vanwege de onbetrouwbaarheid van de zolder zijn geen verdere zoekpogingen ondernomen om de nestplaats te vinden. Gezien de grote hoeveelheid braakballen en uitwerpselen (zowel oud als vers) betreft het in elk geval een belangrijke rustplaats voor de Kerkuil.

In de rij oude eiken langs de oprijlaan is een groot nest gevonden. Deze is vermoedelijk in gebruik door een Torenvalk. Tijdens het eerste bezoek werd rondom het nest en op de boerderij een vrouwtje waargenomen.

Andere te verwachten soorten zijn alleen tijdens het broedseizoen beschermd. Te verwachten zijn ondermeer Merel, Roodborst, Zwarte roodstaart, Ringmus, Zanglijster en Winterkoning.

2.3.2 ZOOGDIEREN

In het plangebied zijn sporen gevonden van Veldmuis en Mol. Deze soorten zijn licht beschermd (categorie 1). Op basis van terreineigenschappen en landelijk verspreidingsonderzoek* zal naar verwachting ook de lichtbeschermd Egel, Bosmuis en Bosspitsmuis in het plangebied voorkomen. Een verblijfplaats van de middelzwaar beschermde Steenmarter is niet gevonden. Evenmin zijn er sporen gevonden die duiden op de aanwezigheid van een Steenmarter. Andere beschermde zoogdieren komen naar verwachting niet voor, door het ontbreken van geschikt leefgebied.

Tijdens het inpassend onderzoek zijn geen potentiële verblijfplaatsen of geschikte invliegopeningen voor vleermuizen gevonden. Favoriete verblijfplaatsen van vleermuizen zijn boomholtes, spouwmuur en ruimtes tussen dakbeschot en dakpannen.

2.3.3 AMFIBIEËN, VISSSEN EN REPTIELEN

Door het ontbreken van water in het plangebied is voortplanting van amfibieën en vissen niet aan de orde. Overwintering van enkele algemene amfibieën is mogelijk vanwege de aanwezigheid van water in de omgeving van het plangebied. De heesterpartijen rondom de boerderij en de grote loods zijn geschikt voor Bruine kikker, Gewone pad, Bastaardkikker en Kleine watersalamander. Door het ontbreken van geschikt biotoop zullen beschermde reptielen niet in het plangebied voorkomen.

* Broekhuizen et al., 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren.

2.3.4 OVERIGE FAUNA

Overige soorten zoals beschermde vlinders en libellen worden niet verwacht, hiervoor is geen geschikt biotoop aanwezig

3 CONCLUSIES EN CONSEQUENTIES VAN DE FLORA- EN FAUNAWET

3.1 SAMENVATTING BESCHERMDE SOORTEN

Onderstaande tabel geeft voor de aangetroffen en mogelijk aanwezige beschermde soorten het beschermingsregime aan. Voor soorten uit de eerste categorie geldt een algehele vrijstelling. Voor de soorten uit de tweede en derde categorie dient over het algemeen ontheffing te worden aangevraagd. In § 3.4 wordt dit nader uitgewerkt.

Soortgroep	Soort	Type waarneming	Tab1	Tab2	Tab3	Rode Lijst
Flora	Tongvaren <i>Asplenium scolopendrium</i>	C		X		
Vogels	broedvogels	B/C			X	
	Kerkuil	B			X	X
	Torenvalk	D			X	
	Boerenzwaluw	B			X	X
Zoogdieren	Veldmuis <i>Microtus arvalis</i>	B	X			
	Mol <i>Talpa europea</i>	B	X			
	Egel <i>Erinaceus europeus</i>	A	X			
	Bosmuis <i>Apodemus sylvaticus</i>	A	X			
	Bosspitsmuis <i>Sorex araneus</i>	A	X			
	Bastaardkikker <i>Rana esculenta</i>	C	X			
Amfibieën	Kleine watersalamander <i>Triturus vulgaris</i>	A	X			
	Bruine kikker <i>Rana temporaria</i>	A	X			
	Gewone pad <i>Bufo bufo</i>	A	X			

Tabel 2: Overzicht van waargenomen of waarschijnlijk in het plangebied voorkomende beschermde fauna. Type waarneming: A=waarschijnlijk aanwezig, B=sporen/holen/nesten aanwezig, C=zichtwaarneming, D=mogelijk aanwezig, nader onderzoek noodzakelijk. Tabel 1=algemene maar beschermde soorten, Tabel 2=overige soorten, Tabel 3=Strikt beschermde soorten (zie § 1.3).

3.2 GEVOLGEN VAN DE INGREEP

De sloop van de boerderij met opstallen zal als gevolg hebben dat jaarrond beschermde verblijfplaatsen van Kerkuil en Boerenzwaluw worden vernietigd. Wanneer daarnaast de eikenlaan wordt verwijderd zal ook een nestplaats van de Torenvalk worden vernietigd. Ook deze soort is jaarrond beschermd. De gunstige staat van instandhouding van deze soorten is niet in het geding. De vogels zullen in de omgeving in staat zijn een nieuwe verblijfplaats/nestplaats te vinden.

Wanneer de werkzaamheden tijdens het broedseizoen worden uitgevoerd kunnen deze mogelijk leiden tot de vernietiging van enkele nesten van andere vogels.

De sloop houdt tevens in dat een belangrijke groeiplaats van de middelzwaar beschermde Tongvaren gaat verdwijnen.

Daarnaast zal door de geplande werkzaamheden enkele algemene soorten uit tabel 1 mogelijk worden gedood en/of verstoord. De gunstige staat van instandhouding van deze soorten is echter niet in het geding.

3.3 MOGELIJKHEDEN VOOR MITIGERENDE EN COMPENSERENDE MAATREGELEN

Vanwege het voorkomen van enkele soorten uit tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet is het noodzakelijk om schade aan deze soorten te compenseren en te mitigeren. Gezien de zeer

beperkte verspreiding van de Tongvaren in Drenthe* is het zeer wenselijk dat de populatie behouden blijft. Door het grote aantal planten (35) is het een belangrijke groeiplaats voor de soort. In Drenthe zijn momenteel een viertal groeiplaatsen bekend, waarvan deze in Assen de grootste. De Atlas van de Drentse Flora maakt melding van een tweetal groeiplaatsen, beide in waterputten (Ruinen en Dalen). Uit eerder onderzoek door buro Bakker is daarnaast nog een groeiplaats in een sluis in Borger ontdekt. De populatie zou kunnen worden verplaatst naar een andere geschikte locatie of worden opgenomen in de nieuwe bestemming van het plangebied. Het is daarbij sterk aan te bevelen om het gedeelte van de muur met de varens als geheel te behouden. Belangrijk daarbij is dat zorgvuldig wordt gehandeld.

Figuur 2: De muur met muurvegetatie. Op de inzet is een Tongvaren te zien.

Schade aan de Kerkuil en Boerenwaluw zal gecompenseerd moeten te worden. Er zal in de directe omgeving gekeken moeten worden naar alternatieve verblijfplaatsen. Ook zou bij de realisatie van de nieuwe bestemming nestkasten kunnen worden opgehangen. Voor zowel Kerkuil als Boerenwaluw geldt dat ze gebruik maken van nestkasten. Voor de Kerkuil geldt dat dit het beste in overleg met de Kerkuilenwerkgroep Drenthe kan gebeuren. Wanneer de eikenlaan wordt verwijderd zal ook voor de Torenvalk gecompenseerd moeten worden. Ook Torenvalken maken gebruik van nestkasten. Mitigatie voor deze soorten bestaat uit het uitvoeren van de werkzaamheden buiten het broedseizoen en in een periode dat er geen Kerkuil in de schuur aanwezig is.

Verder is vanwege het voorkomen van enkele broedvogels het noodzakelijk om de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. Het broedseizoen omvat de periode half maart tot half juli. Wanneer de werkzaamheden toch tijdens het broedseizoen moeten worden verricht is het noodzakelijk om het terrein voor het broedseizoen begint ongeschikt te maken voor vogels om er te broeden. Concreet betekent dit dat de struikbegroeiing rondom de boerderij en de loods voor het broedseizoen wordt verwijderd, zodat het onaantrekkelijk wordt gemaakt om er te broeden. Ook voor deze soorten geldt dat er voldoende alternatieven in de directe omgeving aanwezig zijn.

* Werkgroep Florakartering Drenthe, 1999. Atlas van de Drentse Flora.

Schade aan soorten waarvoor een vrijstelling geldt voor de Flora- en faunawet (tabel 1 soorten) hoeft niet te worden gecompenseerd. Op deze soorten is de zorgplicht wel van kracht (artikel 2 Flora- en faunawet, zie § 1.3). De zorgplicht bepaalt dat men wilde planten en dieren zo min mogelijk schade dient te berokkenen. Het ongeschikt maken van het plangebied voorafgaande aan de werkzaamheden als leefgebied voor planten en dieren kan de schade aanzienlijk verminderen.

3.4 CONCLUSIES EN CONSEQUENTIES

Vanwege het voorkomen van enkele vogels met een jaarrond beschermde verblijfplaats (Kerkuil en Boerenzwaluw) en de groeiplaats van de middelzwaar beschermde Tongvaren is voorafgaande aan de werkzaamheden een ontheffing nodig. Afhankelijk van de exacte aard van de werkzaamheden geldt dit ook voor de Torenvalk. Deze broedt langs de oprijlaan in een oude eik.

Vanwege het mogelijk voorkomen van enkele andere broedvogels zullen de werkzaamheden bij voorkeur buiten het broedseizoen moeten worden uitgevoerd. Wanneer dat niet mogelijk is en de werkzaamheden toch in het broedseizoen worden gepland is het noodzakelijk om voorafgaand aan het broedseizoen geschikte broedgebieden voor vogels onaantrekkelijk te maken.

Alle andere gevonden en te verwachten soorten in het plangebied zijn licht beschermd. Voor deze soorten geldt een vrijstelling. Een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet hoeft voor deze soorten niet te worden aangevraagd. De algemene zorgplicht (zie § 1,3 & 3.3) is dan wel van kracht.

oktober 2008

Vormgeving:
Joop Striker, Assen